

Kpl 2,
Irti vanhasta –
1860-luvun murros

S.18-25

Ongelmia Suomessa 1800-luvun puolivälissä

- Aleksanteri II:n valtakauden (1855–1881) alussa Suomessa oli edelleen käytössä pääasiassa autonomian alun aikaiset lait.
- 1700-luvun Ruotsissa laaditut lait olivat aikanaan edistyksellisiä, mutta ne jäivät jälkeen ja hidastivat Suomen kehittämistä 1800-luvun puolivälissä.
- Teollistuminen ei edennyt, koska taloutta säädeltiin ja rajoitettiin merkantilististen oppien mukaisesti. Esimerkiksi sahojen ja yritysten perustaminen oli luvanvaraista, eikä kansalaisilla ollut vapautta muuttaa työn perässä.
- Suomen kehittämisen tarpeet tulivat ilmi etenkin nälkävuosien 1866–1868 aikana.
  - Väkiluvun kasvu ja ruuan riittämättömyys
  - Ei viljan varavarastoja
  - Huonot kuljetusyhteydet

Maaseudun muutos

- Karjatalous: liha, voi maito
- Maatalouden koneistuminen
- Puun kysynnän kasvu → metsätalous ja maaseudun elintason nousu
- Elintasoerojen kasvu maaseudulla
  - Suurtilallisten vaurastuminen
  - Tilattomien aseman heikentyminen
  - Torppareiden aseman heikentyminen
- Siirtolaisuus

Aleksanteri II:n aikakauden uudistukset

- **Valtiopäivät kokoontuivat säännöllisesti**, minkä seurauksena lakeja päivitettiin.
- **Kunnallisuudistus**: maaseudulle perustettiin 500 kuntaa ja köyhäinhuolto siirrettiin kirkolta kunnille.
- **Kansakouluasetus**: kansakouluja perustettiin kaupunkeihin ja joihinkin maalaiskuntaan.
- Höyrysahojen perustamista helpotettiin; **teollistuminen käynnistyi**.
- **Muuttovapaus ja osakeyhtiölaki**: tehtaiden toimintaedellytykset paranivat, kun osakeyhtiölaki helpotti yhtiön perustamista ja työvoiman saatavuus parani.
- **Suomen kieli sai virallisen aseman**. Tämä mahdollisti suomenkielisen virkamiehistön ja suomen kielen kehittämisen.
- **Elinkeinovapaus, kaupan vapauttaminen ja liikenneverkkojen kehittäminen** johtivat kauppojen perustamiseen, taloudellisen toiminnan vilkastumiseen ja viennin kasvuun.
- **Rautateitä ja Saimaan kanava rakennettiin**. Liikkuminen ja kaupankäynti helpottuivat.

Aleksanteri II:n patsas

- Aleksanteri kehitti sekä Venäjää että Suomea. Häntä pidetään ”vapauttajaisaarina” ja Suomelle myötämielisenä Venäjän keisarina.
- Aleksanteri II pystytettiin patsas Helsingin Senaatintorille vuonna 1894.
- Venäläistämiskaudella patsaasta tuli venäläisvastaisten mielenilmausten pitopaikka.
- Kuvassa patsas on kukitettuna keisarin kuolinpäivän vuosipäivänä 13.3.1899, jolloin suomalaiset kokoontuivat vastustamaan helmikuun manifestia.

Kerratkaa teollistumisen edellytykset

Edellytys	Tilanne Suomessa 1850-luvulla	Toimenpiteet tilanteen parantamiseksi
Työvoima		
Raaka-aineet		
Energia		
Pääoma		
Kuljetusyhteydet		
Tietotaito/teknologia		
Markkinat		

Edellytys	Tilanne Suomessa 1850-luvulla	Toimenpiteet tilanteen parantamiseksi *taloudellinen liberalismi
Työvoima	voimakas väestönkasvu, paljon tilattomia	elinkeinovapaus vuonna 1879
Raaka-aineet	runsaat metsävarat, sahauskiellot	höyrusahat sallitaan vuonna 1857
Energia	paljon koskivoimaa	tehtaita koskien ääreen
Pääoma	puute pääomasta	oma raha vuonna 1860, osakeyhtiölaki, liikepankit vuonna 1864
Kuljetusyhteydet	huonot kuljetusyhteydet	Saimaan kanava vuonna 1856, rautatie vuonna 1862
Tietotaito / Teknologia	kirkon vastuulla	kansakouluasetus vuonna 1866
Markkinat	kaupankäynnin rajoitukset	maaseudun kaupan vapautus vuonna 1859

Tehtäviä

Lue kpl 2, Irti vanhasta – 1860-luvun murros,
s.18-25

Tee tehtävä 3, s.25